

Eindrapportage

Pilot nieuwe wet inburgering

Assen, Aa en Hunze en Tynaarlo
Juli 2022

Inleiding

In november 2020 zijn we in Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo (SDA) gestart met de pilot nieuwe wet inburgering (NWI). In deze eindrapportage presenteren we onze bevindingen en resultaten. Dit maken we zowel SDA breed als lokaal inzichtelijk zodat duidelijk wordt dat de investering in deze groep 'loont' en voortzetting ook na afloop van de pilot meer dan wenselijk is.

De vijf domeinen uit het beleidskader, Wet Inburgering: Samen naar een duurzame integratie (vastgesteld door de raden van de gemeenten Aa en Hunze, Assen en Tynaarlo 2020) worden hierin als leidraad gebruikt.

De pilot nieuwe wet inburgering (NWI), had een tweeledig doel:

1. In de pilot wordt de zogenaamde ondertussengroep opgepakt. Dit is de groep statushouders die vanaf 2013 (wijziging wet inburgering) tot nu al in onze gemeenten is gehuisvest maar niet onder de nieuwe wet valt in 2022. Het betreft in totaal voor de drie gemeenten circa 450 personen.
2. We willen ons met deze pilot voorbereiden op de nieuwe wet inburgering (NWI).

In september 2021 is de tussenrapportage verstuurd naar de raden van de drie gemeenten en de Provincie Drenthe.

Prestatieverplichting subsidie van de provincie Drenthe:

“de pilot is innovatief, gericht op samenwerken en kennisdelen door te leren en is inhoudelijk gericht op realisatie van de doelstellingen van de sociale agenda van de provincie Drenthe. Er wordt een extra investering gedaan in de methodiek een gerichte ketenaanpak en regievoering, er dienen 450 persoonsgebonden trajecten ontwikkeld te worden en er dient samengewerkt te worden met het leerwerkloket”.

Citaat nieuwkomer: 'Door deze aanpak voel ik me eindelijk gezien en gehoord'.

Realiseren van 450 persoonsgebonden trajecten

Het pilotteam, dat bestaat uit regievoerders heeft de uitvoering voortvarend opgepakt. Hierbij is het door de raden vastgestelde beleidskader NWI (2020)leidend geweest, waardoor we al werken in de geest van de NWI. De trajecten komen al zoveel mogelijk tot stand volgens de werkwijze van de NWI. We starten met een brede intake, waarin de assessments/O-metingen van 2019/2020 worden meegenomen. Daarna komen we in samenspraak met de nieuwkomer tot een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP).

We hebben inmiddels **450 PIPS** gerealiseerd. Tynaarlo 115, Aa en Hunze 85 en Assen 250. Er is ook een aantal statushouders (10) gesproken terwijl ze nog in het AZC verbleven. Een uitgangspunt is namelijk dat we statushouders zo snel mogelijk willen begeleiden naar school of (vrijwilligers)werk.

Regievoering volgens de NWI

Regievoering is gericht op 5 domeinen, elk met persoonlijke doelen. Deze doelen staan beschreven in het beleidskader en het plan (PIP) en elke ketenpartner werkt mee aan het bereiken van deze doelen. De nieuwkomer staat centraal, zodat ze beter en sneller kunnen inburgeren, integreren en participeren. Deze domeinen zijn:

1. Financiën op orde
2. Lichamelijk en psychisch welbevinden

3. Taal en samenleving
4. (Betaald) werk/meedoen
5. Ontmoeten en integratie

Kennis delen

Aan de hand van casuïstiek hebben we ons (gemeenten en betrokken organisaties) 'al doende' voorbereid op de NWI. We zijn veelvuldig in gesprek geweest met ketenpartners zoals het COA, WPDA, VluchtelingenWerk Noord-Nederland, Bibliotheken, Taalhuizen, ROC's, DUO, Sociale Teams en welzijnsorganisaties. In deze overleggen zijn partijen over de NWI geïnformeerd, komen signalen uit de pilot aan de orde en kijken we vervolgens met elkaar naar nieuw beleid, passende (her)inrichting van de eigen organisatie en bijhorende (werk)afspraken.

Ketenpartners worden door de NWI uitgedaagd om buiten de huidige kaders te denken, samen op te trekken en het belang van de inburgering en participatie van de nieuwkomer(s) bovenaan te stellen. Dat vraagt om begrip, geduld én om het (bij)sturen om overzicht en samenhang goed te bewaken. De tendens is dat er (te) snel in oplossingen en 'plannen van aanpak' gedacht wordt waarbij er nog wel eens voorbij gegaan wordt aan 'de bedoeling' en dus het doel van de pilot en de NWI. Vanuit de bedoeling werken betekent dat de leefwereld van de nieuwkomer centraal staat. Wat is de bedoeling van de wet en hoe kunnen we de nieuwkomer daar zo goed mogelijk in begeleiden/ondersteunen. Het is een enerverend en lerend proces waarbij we zeker vooruitgang zien in het denken en doen van ketenpartners.

In oktober zijn er 2 bijeenkomsten met de WPDA-werkcoaches gepland om de aanpak en stand van zaken te bespreken. In de gemeente Aa en Hunze zijn er al meerdere overleggen geweest met diverse partijen ter voorbereiding op de NWI. In Tynaarlo vindt ook regelmatig overleg plaats met de o.a. de Sociale Teams en Neie Naaber. Daarnaast hebben we contact met de andere gemeenten in Drenthe over dit onderwerp. Op deze manier hebben we de partners stapsgewijs meegenomen in de bedoeling van de wet. Daarnaast is geoefend met casussen zodat we rollen en taken verhelderen.

Leerwerkloket (LWL) en Arbeidsmarktregio

Vanuit de pilot werken we samen met het LWL Groningen en de arbeidsmarktregio Groningen, onder andere ook Werk In Zicht. Er is op dit moment geen onafhankelijk LWL (meer) in Assen. De verwijzing naar het LWL, talentenperron of trajecten vanuit WIZ in Groningen vanuit Noord-Drenthe moeten we meer stimuleren. Onafhankelijk scholingsadvies is goed voor verwachttingsmanagement en het LWL kan goed begeleiden door het systeem heen (dat lastig kan zijn voor onze doelgroep).

Resultaten op de 5 domeinen (beleidskader)

1. Financiën op orde

Gemiddeld heeft zo'n 50% van de statushouders ondersteuning nodig bij het op orde brengen en houden van hun financiën. In Aa en Hunze ligt dit percentage lager, rond de 30%. In gesprekken wordt dit vaak pas duidelijk bij doorvragen. Veelal is er schaamte, wil men geen bemoeienis of niet ondankbaar lijken. Slechts 20% heeft in het assessment ingevuld dat er financiële problemen zijn, in de praktijk is dat percentage veel hoger. Ook wijzigingen in levensomstandigheden leidt tot problemen voor bijna iedereen. Denk bijvoorbeeld aan werk vinden of werk dat stopt, kinderopvang nodig hebben, een kind dat 18 jaar wordt, etc.

De ondersteuning wordt niet altijd (meteen) gevonden of is soms niet adequaat. Wat kan beter:

- Afstemming tussen partijen (warme overdracht door elkaar fysiek te spreken of te bellen).
- Proactieve en duidelijke, persoonlijke voorlichting en ondersteuning bij belangrijke veranderingen. Taalgebruik in brieven aanpassen aan laaggeletterdheid. Maatwerk bieden waar nodig per statushouder.
- Monitoren (langer) van partijen of de uitgezette acties het gewenste resultaat hebben (nazorg).
- Cultuur sensitieve begeleiding en specifiek aanbod voor deze doelgroep, zoals een cursus financiële zelfredzaamheid en individuele budgetcoaching. Ervaringsdeskundigen / sleutelfiguren kunnen hierin ook een goede rol spelen. Deze personen hebben meer invloed, doordat ze dezelfde taal spreken en ervaringen hebben.
- In alle gemeenten laagdrempelige loketten (met vrijwilligers) om te helpen bij brieven, aanvragen, enz. In Aa en Hunze is hulp vanuit Impuls georganiseerd door vrijwilligers. Belangrijk is dat er ook afstemming is om zicht te houden op het grotere (financiële) plaatje en om dubbel werk te voorkomen.
- Cursus digitale vaardigheden voor de statushouders. Benut daarbij ook vooral wat er als is en bouw dat uit waar nodig.
- De statushouder goed financieel informeren/scholen zodat ze de voorzieningen kennen en weten waar ze deze kunnen aanvragen (vrijwilligers en eigen netwerk(je) kunnen hierbij ondersteunen (zorg/huurtoeslag en kwijtschelding).

Casuïstiek:

Onlangs is duidelijk geworden dat statushouders niet altijd Individuele Inkomens Toeslag aanvragen. Een jaarlijks aan te vragen toeslag waar, onder bepaalde voorwaarden, recht op bestaat wanneer 3 jaar of langer op/rond het sociaal minimum wordt geleefd. De aanvraag is de verantwoordelijkheid van de klant zelf. Een crime voor deze doelgroep. Velen hebben geen Maatschappelijke Begeleiding meer, kennen hun rechten niet en als ze het al wel weten dan weten ze niet hoe ze digitaal moeten aanvragen. We zijn in overleg met het WPDA om dit anders in te

*richten; bijvoorbeeld jaarlijks actief informeren over dit recht en voor
aanvraag ondersteuning bieden.*

2.Lichamelijk en psychisch welbevinden

Vanuit de regievoering worden statushouders ook op het gebied van welzijn bevraagd middels de brede intake. Immers, wanneer (lichamelijk of psychisch) welzijn niet op orde is werkt dat belemmerend op inburgering, integratie en participatie. De methodiek Positieve gezondheid wordt hierbij gebruikt.

Bij ongeveer 70 a 75% van de doelgroep is sprake van lichte of zware belemmerende factoren op dit gebied. Extra ondersteuning gericht op gezondheid en welzijn is nodig, maar er wordt niet altijd om hulp gevraagd en gegeven. Er zijn klachten rondom trauma en stress en dit vertaalt zich vaak in lichamelijke klachten. Ook is de leefstijl soms niet goed, omdat er in Nederland anders geleefd wordt dan in land van herkomst. Dit leidt ook tot gezondheidsklachten.

Extra aandacht is nodig

Wanneer er sprake is van hulpvragen halen we welzijnsorganisaties en Sociale Teams erbij. Gezamenlijk bepalen we de aanpak, vanuit de doelen uit de PIP. In Aa en Hunze is de samenwerking met Impuls goed. Ook is er afstemming met Attenta. In Tynaarlo kunnen de Sociale Teams dit binnen de reguliere uren niet opvangen. Alle welzijnsorganisaties geven aan dat juist casussen van statushouders door de cultuur- en taalbarrière een tijdrovende inzet vraagt. In Assen vinden veel statushouders na de maatschappelijke begeleiding vanuit VWN moeilijk de weg naar Vaart Welzijn. Het komt regelmatig voor dat partijen ook geen informatie uitwisselen of hun acties delen.

Inzet van tolken/ sleutelfiguren / ervaringsdeskundigen

Extra fte in combinatie met inzet van (vrijwillige) tolken / sleutelpersonen / ervaringsdeskundigen en doelgroep specifieke kennis borgen binnen Sociale Teams (aandachtfunctionarissen statushouders) is van belang om de vragen adequaat te kunnen beantwoorden. Om daarnaast ook vanuit een brede kijk te ondersteunen (ook preventief middels voorliggend veld in plaats van alleen curatief op basis van indicaties).

3.Taal en samenleving

Huidig taalniveau

De grote meerderheid van de tussengroep heeft een taalniveau rond A2 niveau (wat betreft schrijven/taalttest assessment). Ongeveer 1/3 heeft een niveau van A1 of eronder. Slechts 10-15% van de tussengroep zit nu op taalniveau B1. Als er na de inburgering minder contact is met Nederlanders dan gaat het taalniveau weer achteruit. De Corona crisis heeft hierop een extra negatief effect gehad.

Taalverhoging

Na de inburgering is het nodig om blijvend aandacht te hebben voor taal. Taalles vanuit de WEB (Wet Educatie Beroepsonderwijs) gelden bij ROC's als de informele taalles evenals taalmaatjes, groepjes en via het Taalhuis. Vanuit de pilot is er extra taalles georganiseerd. In Assen zijn deze gestart in augustus voor de groep met een ontheffing (want die doen niet meer mee met de lessen vanuit WEB bij Drenthe College). In Aa en Hunze is de groep die taalles krijgt bij Rikus uitgebreid. In Tynaarlo zijn in oktober 2 groepen gestart. Belangrijk is dat er in zoveel mogelijk situaties Nederlands gesproken wordt. Het netwerk is dus belangrijk. Vanuit de scholen zou dit ook meer gestimuleerd kunnen worden.

Ook is het noodzakelijk dat een taalstage ook daadwerkelijk taalrijk is en er dus Nederlands gesproken wordt.

'Ik kon de taal niet goed leren uit boeken. Ik leer door te praten met mensen. Ik wil werken met mensen want dan leer ik de taal veel sneller. Ik had een taalstage maar daar werkte ik alleen met landgenoten samen in een keuken. Dan leer ik de taal niet. Toen ik met mijn buurvrouw vaak ging koffie drinken leerde ik sneller de taal dan op het Drenthe College en op taalstage.

4.(Betaald) werk/meedoen

Aantallen Assen:

Na het assessment in 2020 is van 15 van de 140 mensen van de tussengroep de uitkering gestopt door opleiding en werk. 20 van de 140 mensen werkt gedeeltelijk of krijgt een BBZ uitkering vanwege een eigen bedrijf.

Wel heeft 25% van de gesproken tussengroep momenteel geen dagbesteding, dit zijn voornamelijk vrouwen.

Aantallen Aa en Hunze:

Na het assessment/o-meting in 2020 is van 7 van de 65 mensen de uitkering gestopt vanwege opleiding of werk.

Op dit moment is er 45% van de tussengroep die niets doet. Dat was lager, omdat er wel veel onbetaald werk werd gedaan. Dit is gestopt vanwege COVID en toen is iedereen gesproken. In Aa en Hunze is veel meer onbetaald werk en de stap naar betaald werk is lastig.

Aantallen Tynaarlo:

Na het assessment/o-meting in 2019 is van 8 van de 65 mensen de uitkering gestopt door opleiding of werk. 7 van de 65 mensen werken gedeeltelijk of ontvangt een BBZ uitkering ivm (opstarten) eigen bedrijf. 3 mensen waren uit de uitkering, maar hebben inmiddels wederom een uitkering. 2 mensen volgen mbv uitkering een opleiding.

Op dit moment is van de mensen die een uitkering ontvangen 36% niet actief aan het deelnemen/participeren, daarvan is ca 55% vrouw. Deze aantallen waren lager omdat er meer onbetaald werk werd gedaan maar Corona heeft eea bemoeilijkt.

Doelgroep specifieke kennis en aanpak

Wenselijk zou zijn dat WPDA met een team Inburgering werkt (waarin werkbranches vertegenwoordigd worden). Met 'dedicated werkcoaches' kan de doelgroep specifieke kennis en aanpak geborgd worden. Ook de bemiddeling naar werkgevers vraagt een andere aanpak. Extra inzet/tijd is nodig in verband met de taal- en cultuurbarrières.

Het zou ook goed zijn als er "dedicated accountmanagers" zijn. Werkgevers geven aan dat de begeleiding van deze doelgroep op de werkvloer veel tijd en (cultuur) kennis vraagt.

Graag zien we dat ook op deze begeleiding geïnvesteerd gaat worden zodat werkgevers duurzaam aangehaakt blijven en banenkansen niet verloren gaan.

Deskundigheidsbevordering van werkcoaches ten aanzien van de Nieuwe Wet Inburgering en de doelgroep is wenselijk.

Vrouwenparticipatie

Vrouwenparticipatie: Meerdere onderzoeken en onze eigen ervaringen tonen aan dat de begeleiding van vrouwen uit deze doelgroep richting participatie, om een gerichtere en andere aanpak vraagt. We zien graag dat geïnvesteerd wordt in alle vrouwen, ook als de man de grootste kans heeft om uit de uitkering te stromen. Het is aan te raden een methodiek te ontwikkelen/gebruiken, zodat effectiviteit van begeleiding aan deze sub-doelgroep geborgd is. Diplomawaardering wordt nu bij veel vrouwen niet toegepast.

Kinderopvang: Het wordt veelal gezien als de rol van de vrouw om te zorgen voor kinderen en huishouding. De familie ontbreekt en er is dus geen sociaal netwerk om kinderen mede op te voeden. Niet iedereen is gemotiveerd om kinderen naar de opvang te brengen en het brengt kosten met zich mee. Daarnaast moet er goede ondersteuning zijn bij het regelen, want dit gaat vaak mis wat betreft het aanvragen en ontvangen van toeslagen.

Activiteiten gericht op sociale activering/ vrijwilligerswerk: WPDA speelt de grootste rol in de begeleiding richting een betaalde baan en, voordat dat mogelijk is, in het faciliteren van taalstage. Daarnaast is het raadzaam dat de samenwerking gezocht wordt met de welzijnsorganisaties als het gaat om vrijwilligerswerk of trajecten sociale activering. Bij grotere afstand tot de arbeidsmarkt is meer begeleiding nodig vanuit een brede context. In Aa en Hunze wordt kleinschalig ingezet op activering en dit is positief. In het kader van sociale activering merken we op dat er in de gemeenten Assen en Tynaarlo weinig aanbod binnen het sociaal domein/welzijn blijkt te zijn, dat vrouwen motiveert actief naar buiten te treden. We raden aan de samenwerking te intensiveren met de vrijwilligersinformatie punten (VIP's) vanuit welzijn.

Vervoer: Vanuit de plattelandsgemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo zijn veel plekken slecht bereikbaar met het OV. Ook Assen, maar ook bijvoorbeeld Vries, zijn zeer slecht bereikbaar. Het is beperkend voor het participeren en het meedoen aan (taal)activiteiten. De oplossingen kunnen 2-ledig zijn: activiteiten naar de dorpen halen en zorgen voor grotere mobiliteit binnen de doelgroep. Dit kan door te zorgen voor (elektrische) fietsen, rijbewijzen (vergoeden/voorschieten) en auto's, busjes, enz.

5. Ontmoeten en integratie

Van de mensen die we vanuit de pilot in beeld hebben in Tynaarlo en Aa en Hunze, hebben minder dan 2 of geen informele **Nederlandse** contacten waar ze voor hulp/ondersteuning terecht kunnen. In Assen ligt dit percentage iets hoger. Er is wel een netwerk, maar vaak binnen hun eigen culturele achtergrond.

Integratie is tweerichtingsverkeer

Het gemis aan netwerk met Nederlanders komt zeker ook door de taalbarrière. Daarnaast ook doordat 'weinig ingang' bij Nederlanders wordt ervaren, want iedereen is druk. Verder is er het gemis aan activiteiten ter bevordering van integratie. Corona heeft dit uiteraard ook bemoeilijkt. Het is aan te raden extra aandacht te besteden, vanuit de maatschappelijke begeleiding, aan het opbouwen van een (duurzaam) netwerk. Vaak is het netwerk bestaande uit Nederlanders ook een vrijwilliger die is "blijven hangen". We vinden het ook van belang dat er contacten zijn in de buurt met Nederlanders. Het is daarom nodig dat mensen actief gewezen worden op activiteiten vanuit de welzijnsorganisaties. De activiteiten moeten dan niet alleen gericht zijn op de doelgroep/eigen cultuur, maar ook op ontmoeting met anderen.

'Mijn burens zijn heel erg aardig, maar ze hebben geen tijd om 'hallo' te zeggen op straat, ik wil ze niet lastig vallen.'

Bevindingen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk leest u de bevindingen en aanbevelingen vanuit de vijf domeinen.

In de pilot periode hebben we geëxperimenteerd met de rol van regievoerder. Een voor ons cruciale rol in de aanpak en uitvoering van de nieuwe wet om de volgende redenen:

- Ontstane ‘achterstanden’ onder statushouders zoveel mogelijk in te halen (werken, en studie of een netwerk opbouwen).
- Ketenpartners te motiveren/adviseren om ‘de eigen organisatie/taak gerichtheid’ te overstijgen en buiten de eigen kaders in gezamenlijkheid te zoeken naar oplossingen. Op deze manier staat de nieuwkomer echt centraal en niet het systeem.
- Te voorkomen dat er geen of dubbel werk verzet wordt door partijen, uitgangspunt is werken vanuit 1 plan.
- De nieuwkomer 1 aanspreekpunt te bieden waar hij ‘partijloos en daarmee belangeloos’ op weg geholpen wordt als het in de uitvoering ergens vast loopt.
- Doelgroep specifieke kennis te delen met ketenpartners, statushouders vragen nou eenmaal om een andere aanpak.
- Vrouwenparticipatie te ondersteunen.

1. Financiën op orde

Gewenst resultaat: belemmeringen op financieel gebied (administratie op orde, inkomsten op orde, geen schulden, zelfredzaamheid) worden waar mogelijk voorkomen of verhelpen. Alle statushouders zijn in staat om de focus bij de start van de inburgeringstermijn bij inburgering en participatie te leggen. Zij hebben geen financiële zorgen. Financiële (zelf)redzaamheid is een voorwaarde om de ontzorging te kunnen beëindigen.

Bevindingen:

- Financiële problemen worden in Brede Intake niet genoemd.
- Zeer gebrekkige digivaardigheid.
- Zeer gebrekkige kennis van financiële zaken in NL.
- Life events leveren snel financiële problemen op; wijzigingen in levensomstandigheden leiden tot problemen voor bijna iedereen. Denk bijvoorbeeld aan werk zoeken of werk dat stopt, kinderopvang nodig hebben, een kind dat 18 jaar wordt, enz. De ondersteuning wordt niet altijd (meteen) gevonden of is soms niet adequaat.
- Nazorg/ monitoren, acties worden mondjesmaat gedaan.

Wat is opgevallen:

- Afstemming tussen ketenpartners (COA, WPDA, welzijnsinstellingen, VWNN, GKB) kan beter. Er wordt regelmatig naar elkaar verwezen, omdat het onduidelijk is welke rol bij welke partij hoort.

Aanbevelingen:

- Aansluiten bij dat wat al georganiseerd wordt en uitbreiden/aanpassen voor statushouders.
- Inventarisatie maken van activiteiten die er zijn voor statushouders, maar ook voor inwoners van de gemeenten. Zodat statushouders hierbij kunnen aansluiten met eventueel een aanpassing voor deze doelgroep.
- Laagdrempelige loketten organiseren en een duidelijke rol- en taakverdeling beschrijven; Realisatie van laagdrempelige loketten in alle gemeenten (met vrijwilligers) is nodig, om

- te helpen bij brieven, aanvragen, enz. Deze zijn er, maar moeten beter ingericht worden om oog te houden op het grotere (financiële) plaatje en om dubbel werk te voorkomen.
- Informatie vereenvoudigen door bijvoorbeeld sleutelfiguren mee te laten schrijven/lezen;
 - Eenduidige informatie vanuit verschillende partijen geven en herhalen van de informatie;
 - Vergroten van de digivaardigheid, door een cultuursensitief cursus aanbod aan te bieden en integraal samenwerken met bijvoorbeeld het Taalhuis en de bibliotheek.
 - Vergroten van de financiële zelfredzaamheid. Organiseren van cultuur sensitieve trainingen 'omgaan met geld NL', voorlichting, cultuur sensitieve individuele budget coaching.
 - Zorgen voor proactieve en duidelijke, persoonlijke voorlichting en ondersteuning bij belangrijke veranderingen/life-events. Alleen een brief sturen is niet voldoende.
 - Aanpassen van taalgebruik in brieven, rekening houdend met laaggeletterdheid. We zijn hier actief mee bezig; B1 niveau is de standaard, terwijl we er ook mensen naar de Z-route gaan die een lager niveau hebben. Vanuit andere ketenpartners is er ook aandacht voor nodig.
 - Monitoren of de uitgezette acties het gewenste resultaat hebben (nazorg).

2. Lichamelijk en/of psychisch welbevinden

Gewenst resultaat: alle inburgeringsplichtigen met lichamelijke en/of psychische klachten zijn in beeld en ontvangen begeleiding op maat. Er wordt ingezet op wat nog wél mogelijk is als het gaat om inburgering en participatie.

Bevindingen:

- Inburgeraars ervaren gezondheidsproblemen.
- Er is sprake van veel stress.
- De weg naar (juiste) zorg wordt niet of pas laat gevonden.

Aanbevelingen:

- Aanbod gerichte ondersteuning bieden door mensen met kennis culturele achtergrond. Extra ondersteuning gericht op gezondheid en welzijn is nodig, maar er wordt niet altijd om hulp gevraagd. Sleutelpersonen en ervaringsdeskundigen kunnen helpen om meer inzicht te geven aan zowel de statushouders als de hulpverlening;
- Een totaalaanpak is nodig. Als er om hulp gevraagd wordt, is er vaak geen totaalaanpak. Er zijn klachten rondom trauma en stress en dit vertaalt zich vaak in lichamelijke klachten. Ook is de leefstijl soms niet goed, omdat er in Nederland anders geleefd wordt dan in land van herkomst. Dit leidt ook tot gezondheidsklachten.
- De toeleiding naar de zorg heeft aandacht nodig. Laagdrempelige en cultuur sensitieve ondersteuning is nodig. Gezinshereniging (soms pas na jaren) levert vreugde maar ook vaak spanningen op in gezinnen. Partners en nareizende kinderen kunnen van elkaar 'vervreemd' zijn geraakt. Echtscheidingen kunnen voor een verzwaring van een vaak al bestaand rouwproces zorgen.

3. Taal

Gewenst resultaat: inburgeringsplichtigen bereiken het voor hen hoogst haalbare taalniveau. Inburgeringsplichtigen volgen één van de drie leerroutes (inburgeringslessen) om het hoogst haalbare taalniveau te leren en leggen een inburgeringsexamen af. Voor de onderwijsroute geldt minimaal taalniveau B1 of B2, afhankelijk van het niveau van het vervolgonderwijs. Voor de B1-

route is dat minimaal taalniveau B1. Waar dit niet haalbaar is, kan (op onderdelen) afgeschaald worden naar taalniveau A2. De examens worden centraal afgenomen en bestaan uit de onderdelen lezen, luisteren, schrijven en spreken. In de Z-route wordt geen examen afgenomen. Hier zetten we in op zelfredzaamheid en het leren van praktisch Nederlands.

Bevindingen:

- hoge inzet op ontheffing van IB plicht, veel inburgeringsplichtigen hebben geen A2 niveau
- Onvoldoende taalstages/ vrijwilligersplaatsen waar de taal ook daadwerkelijk geoefend kan worden.
- Taalachterstanden door Corona (stil vallen taallessen) extra toegenomen.
- Toeleiding informeel taalaanbod is onvoldoende.
- Formeel en informeel taalaanbod wordt alleen onder werktijden aangeboden.

Aanbevelingen:

De grote meerderheid van de inburgeringsplichtigen zit op A2-niveau (wat betreft schrijven/taaltest assessment). Ongeveer een derde zit op taalniveau A1 of eronder. Slechts 10-15% zit nu op taalniveau B1.

B1-niveau is erg ambitieus als taaleis. Tijdens en na inburgering is het belangrijk om ook veel Nederlands te horen en moeten praten. Als er minder contact is met Nederlanders, gaat het taalniveau achteruit. De Coronacrisis heeft hierop een extra negatief effect gehad. Vanuit de regiovoering is er daarom aandacht voor Nederlands in de praktijk.

Wat valt op:

- Tijdens inburgering taalmaatjes stimuleren en allerlei andere activiteiten in het Nederlands;
- Een taalrijke stage waar veel Nederlands gesproken wordt helpt bij de taalvaardigheid;
- Na inburgering; blijvende aandacht voor taal, zowel taallessen vanuit WEB gelden (wet educatie beroepsonderwijs) bij ROC's als de informele taallessen, als taalmaatjes of groepjes;
- Direct starten met participatie in plaats van wachten totdat het taalniveau op orde is.
- Om werken naast inburgering toegankelijker te maken, is het belangrijk dat taalaanbieders hun taallessen ook online, in avonduren en/of weekenden kunnen aanbieden.
- Participatie is van belang met taalrijke plekken.

Eritrese vrouw, 44 jaar (met behulp van tolk):

'Ik kon de taal niet goed leren uit boeken. Ik leer door te praten met mensen. Ik wil werken met mensen want dan leer ik de taal veel sneller. Ik had een taalstage maar daar werkte ik alleen met landgenoten samen in een keuken. Dan leer ik de taal niet. Toen ik met mijn buurvrouw vaak ging koffie drinken leerde ik sneller de taal dan op het Drenthe College en op taalstage.'

Casuïstiek Syrische vrouw die de extra taallessen volgt die de gemeente financiert: sinds ik deze taallessen volg, durf ik veel meer te praten. Leren spreken wordt vaak vergeten. Wij praten veel tijdens de taallessen.

4. (Betaald) werk/meedoen

Gewenst resultaat: inburgeringsplichtigen hebben betaald werk of participeren op een andere manier in onze samenleving, passend bij de doelen van het persoonlijke inburgeringsplan (PIP). Op grond van de Participatiewet is toeleiding naar arbeidsparticipatie van bijstandsgerechtigde inburgeringsplichtigen al langere tijd een taak van de gemeenten.

De pilot heeft laten zien hoezeer de doelgroep onder de 'oude' wet inburgering (WI 2013) gebaat is bij extra ondersteuning richting onderwijs, werk of ondernemerschap:

In 2021 zijn 97 statushouders geheel of gedeeltelijk uitgestroomd naar betaald werk, ondernemerschap of onderwijs (7 uit Aa en Hunze, 66 uit Assen en 24 uit Tynaarlo. De uitstroom van januari t/m april 2022: Aa en Hunze 4, Assen 27, Tynaarlo 10). De extra financiële middelen die beschikbaar waren voor deze doelgroep hebben geleid tot een hogere uitstroom naar (deeltijd) werk. Ook waren meer werkgevers bereid om statushouders een baan aan te bieden. Intensieve begeleiding en maatwerk is van belang.

Ook is gedurende de pilot gebleken hoezeer deze doelgroep (extra) geleden heeft onder de lockdowns (oa. stilstand/achteruitgang taalontwikkeling, eenzaamheid, welzijn ivm vaccinatie angst etc).

Bevindingen:

- Werkgevers hebben moeite met cultuurbarrière, inburgeringsplichtigen kunnen moeilijk een baan vinden;
- Veel tijdelijke, parttime baantjes met minimum salaris (uitkering), veel regelwerk financieel, veel stress;
- Voor vrouwen extra belemmeringen om de stap naar werk te maken, gebrek aan werkervaring en WPDA is gericht op meest kansrijke partner ten behoeve van de uitstroom garantie.
- Bij de uitstroom uit de uitkering (partner uit een echtpaar) is er geen werkcoach meer beschikbaar. Een risico ten aanzien van duurzame uitstroom. Het risico op terugval naar een uitkering is groter als de partners niet worden ontwikkeld richting werk.

Aanbevelingen:

- Cultuurspecifieke coaching richting werk
- Werkgeversondersteuning
- Extra aandacht voor vrouwen nodig waaronder toepassen van internationale diplomawaardering.
- Kinderopvang toeleiding + financiële zaken daaromheen borgen en monitoren
- De verwijzing naar het LWL, talentenperron of trajecten vanuit WIZ in Groningen vanuit Noord-Drenthe verbeteren.

Doelgroep specifieke aanpak

- Aandacht vanuit de gemeente voor het stimuleren van betaald werk. Wat doen we voor mensen die nog geen uitkering hebben?
- Om werken naast inburgering toegankelijker te maken, is het belangrijk dat taalaanbieders hun taallessen ook online, in avonduren en/of weekenden kunnen aanbieden.
- Wanneer mensen een betaalde baan hebben en geen uitkering aanvragen bij vestiging, is dit vaak een baan met een laag salaris. Door het werken missen ze daardoor soms voordelen die

statushouders met uitkering wel hebben, zoals een vergoeding voor fietsen en laptops vanuit WPDA.

Citaat WPDA: ' Veel statushouders zitten verspreid over de werkcoaches. In 2021 is de werkmethode binnen WPDA gewijzigd. Binnenkort is er een team dat meer gericht is op het begeleiden van een bepaalde doelgroep. Dat betekent in de praktijk dat de statushouders weer vanuit één centraal team worden begeleid en er korte lijnen zijn met regievoering'.

Vrouwenparticipatie

- Inzetten van reeds ontwikkelde methodiek voor vrouwen, zodat effectiviteit van begeleiding aan deze doelgroep geborgd is.
- Investeren in doelgroep specifieke kennis, vooral wanneer mensen overgedragen worden naar de coaches zonder ervaring met de doelgroep. Vanuit WPDA wordt aangegeven dat er niet altijd voldoende ruimte is om de begeleiding goed op te pakken.
- Toepassen van diplomawaardering, ook bij vrouwen.
- Vanaf het begin aandacht besteden aan het feit dat in Nederland vrouwen ook werken. Sleutelfiguren/ ervaringsdeskundigen hierbij inzetten.
- **Kinderopvang:** Als er ingezet wordt op participatie van vrouwen moet er ook gekeken worden naar kinderopvang en de ondersteuning hierbij. Het wordt veelal gezien als de rol van de vrouw om te zorgen voor kinderen en huishouding. De familie ontbreekt en er is dus geen sociaal netwerk om kinderen op te voeden. Niet iedereen is gemotiveerd om kinderen naar de opvang te brengen en het brengt kosten met zich mee. Daarnaast moet er goede ondersteuning zijn bij het regelen, want dit gaat vaak mis wat betreft toeslagen en de afstemming van inburgeringsrooster met opvangmogelijkheden.

Een van oorsprong Syrische maar goed NL sprekende vrouw geeft aan dat ze heel graag wil werken. Regievoerder bespreekt wat ze zou willen en kunnen. Regievoerder meent dat ze een rolmodel kan zijn voor andere statushouders en stuurt haar informatie over de BBL opleiding tot Intercultureel (opvoed) coach en informatie over het STAP budget. Ook brengt ze haar in contact met de schoolleider van een taalklas voor kinderen met een andere culturele achtergrond. Ze wordt toegelaten tot de opleiding en krijgt een parttime baan als onderwijsassistent in opleiding.

Vervoer

Vanuit de plattelandsgemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo zijn veel plekken slecht bereikbaar met het OV. Het is beperkend voor het participeren en het meedoen aan (taal)activiteiten. De oplossingen kunnen 2-ledig zijn: activiteiten naar de dorpen halen en zorgen voor grotere mobiliteit binnen de doelgroep. Dit kan door te zorgen voor (elektrische) fietsen, rijbewijzen (vergoeden/voorschieten) en auto's, busjes, enz.

5. Ontmoeten en integratie

Gewenst resultaat: statushouders hebben kennis van de Nederlandse maatschappij en integreren zo snel mogelijk in onze samenleving met behulp van de benodigde begeleiding. We vinden het belangrijk dat iedereen meedoet in de samenleving. Dit betekent deelnemen aan sociale activiteiten in de gemeenschap, de weg weten te vinden en actief bezig zijn. Iedereen heeft een netwerk(je) in de eigen buurt, waar hij/zij ook terecht kan met praktische vragen.

Bevindingen:

- Opbouw van intercultureel netwerk blijkt moeizaam te verlopen, Corona heeft dat extra bemoeilijkt.

Aanbevelingen

- Mensen actief wijzen op activiteiten vanuit de welzijnsorganisaties. De activiteiten moeten dan gericht zijn op ontmoeting met anderen culturen.
- Maatschappelijke begeleiding inzetten bij het creëren van een netwerk(je).
- Vaak bevat het netwerk bestaande uit Nederlanders ook een vrijwilliger die is “blijven hangen”. We willen ook graag dat er contacten zijn in de buurt met Nederlanders. Als Maatschappelijke begeleiding daarin onvoldoende voorziet dan stellen we voor om samen te werken met welzijnsinstelling/buurtwerkers om te ondersteunen bij de netwerk opbouw.
- Een begrijpelijke sociale kaart is van belang.
- **Integratie is tweerichtingsverkeer.** Het gemis aan netwerk met Nederlanders komt zeker ook door de taalbarrière. Daarnaast wordt ook ‘weinig ingang’ bij Nederlanders ervaren, want iedereen is druk. Verder is er het gemis aan activiteiten ter bevordering van integratie. Corona heeft dit uiteraard ook bemoeilijkt.
- Zorg dat de dienstverlening aanbodgericht ipv vraaggericht wordt aangeboden, zo kan meer rekening gehouden worden met culturele achtergrond.
- Stem taalniveau in communicatiemiddelen af op doelgroep (A2).
- Aandacht is en blijft nodig voor het komen van professioneel samenwerken naar interprofessioneel samenwerken.
- Binnen de plattelandsgemeenten Aa en Hunze en Tynaarlo is het openbaar vervoer problematisch. Mensen kunnen moeilijk van a naar b komen en hebben te maken met lange wachttijden. Het is wenselijk om lokaal te kijken naar het opzetten van een vrijwillige ‘taxi’ poule.

Aanbevelingen die inmiddels uitgevoerd worden:

- Er is een stevige aanzet gedaan tot samenwerken ketenpartners onderling en met gemeenten;
- Het inzetten van ervaringsdeskundige statushouders is noodzakelijk om de dienstverlening aan de doelgroep te verbeteren. Alle 3 gemeenten zijn voornemens deze in te gaan zetten.
- Cultuur sensitieve begeleiding en specifiek aanbod voor deze doelgroep, zoals een cursus ‘omgaan met geld in Nederland’ en individuele budgetcoaching.
- Als vanuit de Brede Intake duidelijk wordt dat een netwerk opbouwen extra aandacht behoeft, dan vragen we dit aan Maatschappelijke Begeleiding (uitgevoerd door VVNN en Impuls in Aa en Hunze) zodat ook zij hiermee aan de slag gaan. Een netwerk is meer dan de vrijwillige maatschappelijke begeleider of een buurvrouw.

- Aanbieden van een cursus digitale vaardigheden voor statushouders. We zijn bezig met de samenwerking tussen welzijn (Impuls, Vaart en Neie Naaber), bibliotheken en VWN om de klik & tik en/of digisterker in te zetten met ervaringsdeskundigen/ vertalers.
- Ook onder WI 2021 is de toeleiding naar informeel taalaanbod van belang. De drie gemeenten hebben lokaal een informeel taalaanbod georganiseerd, waarbij het aanbod gedifferentieerd en op maat is.
- Inzetten van reeds ontwikkelde methodiek dan wel zelf een methodiek ontwikkelen, zodat effectiviteit van begeleiding aan deze sub-doelgroep geborgd is. We hebben aandacht van WPDA nodig voor vrouwen, ook als de man de grootste kans heeft om uit te stromen. Hier zijn inmiddels afspraken over gemaakt.
- Na de zomer start WPDA met een groep van 4 of 5 dedicated werkcoaches. WPDA ziet sinds 2020 een enorme toename in uitstroom en dat is een mooi effect van de pilot, geholpen door de gunstige arbeidsmarkt.

Financiën

Hieronder leest u de begroting. Er is een team van regievoerders gevormd die de Persoonlijke Inburgeringsplannen (PIP) hebben geschreven en contact hebben gelegd met de statushouders. Bij het in contact komen met statushouders en het opstellen van een PIP is het plan waar mogelijk gelijk tot uitvoering gebracht. Dit betekent dat er hard gewerkt is om de statushouders te activeren naar werk of opleiding. De onderstaande begroting is er om die reden anders uit gaan zien. De middelen zijn vooral besteed aan personeelskosten (ook helaas door uitval van personeel). Daarnaast zijn middelen aan Tolken uitgegeven.

De AAT gemeenten hebben ook zelf veel geïnvesteerd qua menskracht en middelen in deze pilot om het tot een goed einde te brengen.

Begroting SDA		
	Regievoerder 1 fte	70.000
	2 ondersteuners regievoerder (voor 1 jaar)	110.000
	1 extra consulente WPDA	60.000
	Intergratie Ontwikkel Fonds	5.000
	Activiteitenbudget	5.000
Totaal		250.000